

Stor kobbersneppe, overvågning af ynglefugle	
Teknisk anvisning	TA. nr.: A140
Forfattere: Thomas Eske Holm ¹ , Ole Thorup ² ¹ Aarhus Universitet ² Amphi Consult	Version: 3
	Udgivet: 13-03-2026
	Omfang: 8 sider inkl. bilag

Indhold

1 Indledning	2
1.1 Biologisk baggrund	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	3
2.2 Særligt feltudstyr	3
2.3 Forberedende arbejde	3
2.4 Stedangivelse	4
2.5 Procedure for feltarbejde	4
2.5.1 Kriterier for sikkert/sandsynligt ynglefund:	4
2.5.2 Registrering i Naturdatabasen	4
2.5.3 Nye ynglefund ved andet besøg	5
2.6 Procedurer efter feltarbejde	6
3 Databehandling og kvalitetssikring	6
4 Bilag	6
5 Oversigt over versionsændringer	8

1 Indledning

Formålet med overvågningen af stor kobbersnepe (*Limosa limosa*) beskrevet i denne tekniske anvisning (TA) er at indsamle viden om aktuel forekomst og tidslig udvikling af bestandsstørrelsen for arten. De indsamlede data skal desuden understøtte planlægning af beskyttelse og naturgenopretning af artens levesteder.

Den tekniske anvisning angiver en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende stor kobbersnepe i forbindelse med overvågningsprogrammet, NOVANA (Det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur).

Stor kobbersnepe er omfattet af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 2B og er medtaget som udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder, hvor den forekommer i nationalt væsentlige ynglebestande.

Overvågningen skal tilvejebringe datagrundlag for afrapportering i henhold til fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 12 og den nationale NOVANA-afrapportering.

Opgaven omfatter periodevis, gentagende totaltælling af antal ynglepar af stor kobbersnepe inden for fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.

1.1 Biologisk baggrund

Stor kobbersnepe er en fåtallig ynglefugl i Danmark, som yngler på strandenge, ferske enge og inddigede marskområder med høj grundvandsstand om foråret i det vestlige Jylland samt enkelte steder i Østdanmark bortset fra Bornholm.

Reden placeres ofte på svagt hævede tuer i lav til middelhøj vegetation for at undgå oversvømmelse, og samtidig giver det både skjul og overblik mod prædation. Arten foretrækker større, sammenhængende engarealer med ekstensiv drift og begrænset forstyrrelse i yngleperioden.

2 Metode

Ynglende stor kobbersnepe eftersøges på alle kendte og potentielle ynglelokaliteter i fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget. Overvågningen kategoriseres som "intensiv 1". Intensiv 1-overvågning omfatter opsøgende overvågning af artens bestandsstørrelse inden for de relevante fuglebeskyttelsesområder.

Egnede ynglelokaliteter afsøges systematisk for tilstedeværelse af ynglende stor kobbersnepe som registreres så vidt muligt på god afstand ved brug af teleskop for at minimere forstyrrelser eller ved en engennemgang. Lokalteterne besøges som udgangspunkt to gange i samme ynglesæson.

2.1 Tid, sted og periode

Overvågning af stor kobbersnepe gennemføres ved to optællinger, begge inden for perioden:

- 11. april - 20. maj

Der skal være minimum 7 dage mellem de to tællinger.

Det anbefales at man så vidt muligt lægger tællingerne så tæt på perioden 25. april – 15. maj, da denne periode til dels sikrer, at man ikke tæller for tidligt med risiko for, at registrere individer der endnu ikke er i deres endelige yngleområde, og til dels at man ikke tæller for sent med risiko for, at nogle fugle har forladt området efter at have mistet deres æg.

Såfremt det vurderes at en lokalitet kun kan besøges én gang, fx ved svært tilgængelige lokaliteter, planlægges besøget så vidt muligt til efter 2. maj, dvs. på tidspunktet, hvor man normalt ville foretage anden gennemgang.

Dage med vedvarende regn, tåge og eller stærk blæst er uegnede til overvågning af arten og skal undgås.

Stor kobbersnepe overvåges i fuglebeskyttelsesområder med nationalt væsentlige ynglebestande, dvs. områder hvor arten er på udpegningsgrundlaget. I disse områder undersøges bestanden af ynglende stor kobbersnepe på de allerede kendte ynglelokaliteter, hvor arten har ynglet i mindst ét af de seneste fem år.

potentielle ynglelokaliteter dvs. lokaliteter, der vurderes egnede for stor kobbersnepe, men hvor arten ikke har ynglet i de seneste fem år. Disse udgøres primært af afgræssede strandenge med tuedannelse og med vandfyldte pander og loer samt store arealer med vedvarende græs. Potentielle ynglelokaliteter optælles som udgangspunkt kun én gang, hvilket så vidt muligt bør være inden for første del af overvågningsperioden.

Registreres der stor kobbersnepe i potentielle områder ved første gennemgang, foretages den anden gennemgang også. Såfremt det vurderes at en potentiel lokalitet kun kan besøges én gang, fx ved svært tilgængelige lokaliteter, planlægges besøget så vidt muligt til efter 2. maj.

2.2 Særligt feltudstyr

Ved overvågning af stor kobbersnepe anvendes følgende udstyr:

- Håndkikkert
- Teleskop med zoomokular

2.3 Forberedende arbejde

Inden ynglesæsonen udarbejdes en oversigt over kendte og potentielle ynglelokaliteter i de relevante fuglebeskyttelsesområder. Viden hentes fra tidligere overvågning, citizen science-databaser samt kendskab til potentielle

ynglelokaliteter og evt. tolkning af luftfotos.

2.4 Stedangivelse

Aktiviteternes geometri ("Sted" i Naturdatabasen) navngives med udgangspunkt i eller henvisning til officielt stednavn fra et kort efterfulgt af "(Stor kobbersneppe)". Fx "Mandø (Stor kobbersneppe)". Efter behov kan der tilføjes et løbenummer, som skrives efter den faste nomenklatur for navngivning.

2.5 Procedure for feltarbejde

De kendte og potentielle ynglelokaliteter gennemgås systematisk ved begge besøg, og alle egnede strandenge og inddigede marskenge inkluderes i områdets overvågning.

Hvor oversigtsforholdene tillader det, eftersøges stor kobbersneppe ved hjælp af teleskop fra gode udsigtspunkter på så stor afstand af fuglene, at de ikke forstyrres. Med nogen øvelse kan langt de fleste individer kønsbestemmes ud fra farven på hals, bryst og bug, og kønsbestemmelse er en god hjælp ved fastsættelse af antal ynglepar/territorier.

Herefter gennemgås de områder, hvor oversigtsforholdene ikke tillader en registrering på afstand. Enhver iagttagelse af stor kobbersneppe på eller ved en eng med velegnet ynglehabitat i den anførte optællingsperiode regnes som en observation af ynglefugle.

Da en rugende fugl ofte er skjult for optælleren, regnes såvel 1 som 2 individ(er) som et ynglepar.

Hanner eller par i spilleflugt og hanner i territoriekampe i luften kan bevæge sig over meget store afstande, og de kan derfor kun registreres som ynglefund efter, at de er landet på engen. Især i den senere del af optællingsperioden kan flere hanner sammen ses jage en eller to hunner i luften, ofte i lang tid, og også sådanne fugle kan også først registreres i et territorium, når de befinder sig på engen igen.

2.5.1 Kriterier for sikkert/sandsynligt ynglefund:

Adfærd eller observationer, der kan indikere sikkert eller sandsynligt ynglefund:

<i>Sikkert ynglefund</i>	<i>Sandsynligt ynglefund</i>
Par flyver op fra rede	Territoriehævdende fugle
Redeurolig par	Parringsadfærd
Par med afledningsadfærd	Stedfast par
Ungevarslende par	
Rede med æg/unger	

2.5.2 Registrering i Naturdatabasen

Bilag 1 viser et feltskema, der indeholder datafelter til alle parametre i overvågningsopgaven. Data registreres som udgangspunkt under feltarbejdet direkte i Naturdatabasens formular, Engfugle (2026-), mens feltskemaet tjener

som oversigt og backup i tilfældet af dårligt vejr, systemnedbrud mv.

Der oprettes en aktivitet i Naturdatabasen for hvert lokalitetsbesøg og for hvert evt. ynglefund. Ved andet besøg på en lokalitet registreres i samme aktiviteter som ved første besøg. Hvis der ved andet besøg observeres flere ynglepar end ved første besøg, skal der oprettes nye aktiviteter til disse. Se afsnittet "Nye ynglefund ved andet besøg".

GIS-tilknytning:

- Ynglefund: Der oprettes en punktgeometri. Afhængig af observationstype placeres punktet i redeposition, eller omtrent hvor individ/par befinder sig på engen.
- Ingen ynglefund: Der oprettes en polygon, som afgrænser den relevante del af den eftersøgte lokalitet.

Data:

- Stamdata:
 - Angiv dato for besøg. Ved første besøg er dato = besøgsdatoen. Ved senere besøg rettes til dato for det feltbesøg, hvor observationer danner grundlag for sæsonkonklusion, hvis denne ikke er den første besøgsdato.
 - Indsamlingsformål = NOVANA (gælder for alle opgaver udført under NOVANA-programmet).
 - Vælg inventørnavn(e) på den/de person(er), der foretager overvågningen.
- Art og antal ynglepar:
 - Der vælges stor kobbersnepe som art. (Formularen i Naturdatabasen anvendes til overvågning af flere arter).
 - For stor kobbersnepe angives "antal ynglepar" som enten 0 eller 1.
- Tællinger: Der tilføjes et sæt datafelter under Tællinger for hvert besøg på lokaliteten.
- Dato for besøg: Der angives dato for hvert besøg. En af besøgsdatoerne vil være identisk med dato angivet under stamdata.
- Ynglepar: Der angives enten 0 eller 1.
- Fundtype: Der vælges enten
 - "Sikkert ynglepar"
 - "Sandsynligt ynglepar"
 - "Eftersøgt, men ikke fundet" (hvis "antal ynglepar" = 0).
- Begrundelse (sikkert/sandsynligt ynglefund): Der vælges en begrundelse svarende til tabel i afsnit 2.5.1 Kriterier for sikkert/sandsynligt ynglefund.
 - Hvis der ikke observeres ynglepar vælges "Ikke relevant".

2.5.3 Nye ynglefund ved andet besøg

Hvis der på en lokalitet observeres ynglende par af stor kobbersnepe, som ikke allerede er registreret ved det første besøg, skal der oprettes en ny aktivitet i Naturdatabasen. Vurdering af, om der er tale om et nyt ynglende par, skal tage udgangspunkt i følgende adfærds-karakteristiske forhold:

- Par af stor kobbersnepe er forholdsvis stedtro omkring redestedet, også ved omlægning. Det betyder, at sikre eller sandsynlige ynglepar observeret i nye områder mellem de to besøg med stor sandsynlighed

- kan betragtes som forskellige par.
- Ved vurderingen bør man samtidig anlægge en helhedsorienteret betragtning af lokalitetens bestand, således at nye par ved andet besøg registreres på baggrund af både afstand og adfærdsmæssige indikatorer.

2.6 Procedurer efter feltarbejde

Metoden sigter mod at kunne give et resultat af yngleforekomst pr. fuglebeskyttelsesområde. Ved anvendelse af registreringer i Naturdatabasen skal man derfor se samlet på alle registreringer for stor kobbersneppe for det enkelte overvågningsår i et fuglebeskyttelsesområde.

3 Databehandling og kvalitetssikring

Alle opgavens aktiviteter i Naturdatabasen gennemgås efter generelle og opgavespecifikke procedurer for kvalitetssikring beskrevet i den datatekniske anvisning (dTA DN01 - Naturdatabasen). Den datatekniske anvisning med tilhørende bilag og dokumenter indeholder desuden oplysninger om oprettelse af inventørnavne i Naturdatabasen, roller til systemet og kvalitetsmærkning af data:

<https://sgavmst.dk/media/arknmsxp/dta-dn01-naturdatabasen.pdf>

4 Bilag

Bilag 1: Feltskema

Feltskema til Overvågning af stor kobbersneppe til udprint.

TA A140 Bilag 1	Stor kobbersneppe, overvågning af ynglefugle Vers. 3, gyldig fra 13-03-2026		
Stamdata			
Sted			
Inventør		Indsamlings- formål	
Dato (konklusion for sæson)		Stor kobbersneppe: Antal ynglepar [0 eller 1]	
Evt. bemærkning			
Tællinger			
Dato	Besøg 1	Besøg 2	Besøg x
Ynglepar [0 eller 1]			
Fundtype, - sikkert ynglepar [begrundelse]			
- sandsynligt ynglepar [begrundelse]			
- eftersøgt, men ikke fundet [X]			
Bemærkninger			
Begrundelser:	1. Sikkert: Par flyver op fra rede 2. Sikkert: Redeulig par 3. Sikkert: Par med afledningsadfærd 4. Sikkert: Ungevarslende par 5. Sikkert: Rede med æg/unger 6. Sandsynligt: Territoriehævdende 7. Sandsynligt: Parringsadfærd 8. Sandsynligt: Stedfast par 9. Ikke relevant		

5 Oversigt over versionsændringer

Vers	Dato	Emne:	Ændring:
2	04-2022	Mindre justeringer	Der er foretaget mindre justeringer mht. årstal og indsamlingssoftware.
3	01-03-2026	Tilknyttet geometri	En registrering er ét ynglefund og registreres som et punkt. Sæsonens samlede konklusion for et område udledes derfor ved anvendelse af data jf. nyt afsnit "Procedure efter feltarbejde"
3	01-03-2026	Opsætning og registreringsparametre	TA er overført til ny skabelon, og der registreres ikke minimum og maksimum skøn af antal ynglepar. Anvendelse af ArcGIS Collector er fjernet.